



Nr. 4 - 2011

Vårens store begivenhet: Kanalturen.

Lørdag den 28. mai klokken åtte la Victoria ut fra Telemarksbryggen i Skien. Om bord befant det seg 56 historisk interesserte mennesker; de fleste fra Skien historielag, men også noen fra Ættehistorielaget og Skotfoss Historielag. Været trosset alle spådommer, solen varmet godt da vi rundet Fartangen og det var kamp om plassene på dekket. Og etter at sikkerhets-eksperten hadde beskrevet hva vi skulle gjøre hvis noe går galt, slapp vår egen spesialist, Ole Bjørn Ulnæs, til ved mikrofonen for å guide oss opp den nå 150 år unge kanalen. Som forfatter av den nyeste boken om kanalen boblet Ole Bjørn over av kunnskap, så da vi passerte bysten av amtmann Aall på Løveid, bøyde alle seg av respekt for mannen som var pådriveren for denne enestående ingeniørbragden.

Da vi kom ut på Norsjø, bestemte værgudene at nå fikk det være nok av sol og varme: Her skulle vi få som varslet - og plutselig var det trangt under dekk. Victoria seilte uforstyrret videre; skysstasjonen på Munken fikk ligge i fred, og vi ankom Ulefoss sluser. Her overtok Thor W. mikrofonen og gav en rask orientering om Ule-



foss jernverk. Vi hadde slusemester Birger til å styre portene, så uten å anstrenge oss det minste, ble kanaldronningen og hennes passasjerer løftet 10 meter slik at vi kunne seile forbi Lanna og glede oss av landskapet i Nome. Båtturen endte opp i Lunde. Her sto Magnus klar med sin største buss, mat og kaffe. Og etter at det var klart at en av "våre" hadde valgt å møte seg med noen historisk interesserte drammen-

sere i stedet for å følge oss, kunne Magnus begynne turen oppover mot Kilen og Fjågesund. Veien dit var smal og sykkelrytterne mange. Underveis hadde vi Kåre Nordbø som kjentmann, og det var knapt en stein underveis som ikke hadde en historie. Når så Thor W. kunne spe på med historier om telemarkinger med lavt tenningsnivå og stor handlekraft - enten det gjaldt å løse konflikter gjennom manndrap eller å flytte deilder for egen hånd - ble ikke tiden lang. Grjotgard og hans kumpaner gjorde tydeligvis et stort bidrag til at Telemark var et hvitt felt på alle kart i gamle dager: Kongen opplevde det som så slitsomt å drive inn skatt av telebøndene at han stort sett lot det være. Og hva skulle han da med kart?

Fjågesund kirke ble bygget i 1815 etter tegninger av arkitekt Børve i Porsgrunn. Den troner stolt på åsryggen over det vakre sundet. Karin Maria Larsen var vår lokale kjentkvinne. Kirken ble reist for at lokalbefolkningen skulle slippe den slitsomme turen opp til Kviteseid, og den hadde derfor bidratt i stort omfang. Entusiasmen og pågangsmotet var i det hele noe lokalsamfunnet alltid hadde utvist opp gjennom årene, men resultatet er dessverre ikke annet enn en forsinkelse av nedleggelsene av skolen, butikken og posthuset. Nå er det ikke mer enn 60 personer som sogner til den flotte kirken.



Så gikk turen videre til gamle Kviteseid kirke. Den er muligens bygget ca. 1150, men de første skriftlige kildene er fra midten av 1200-tallet. Også her var det lokal guiding, og de fleste fikk stryke →

LEDER HAR ORDET

Ved avslutningen av vinter-/vårhalvåret 2011 kan vi slå fast at oppslutningen om våre arrangementer stadig er meget tilfredsstillende, med et toppunkt på aprilmøtet. Da trakk forfatteren og Skiens-patrioten Tor Åge Bringsværd ca 80 tilhørere til Hauges Minde. Kanalturen vår (et samarbeid mellom Skien Historielag og Historisk Forum) med Victoria og Magnus Reiser ble også fulltegnet og med venteliste. Det er gledelig at folk setter pris på arrangementene – det får oss til å se med glede fram til neste sesong. Programmet er klart, bare detaljer gjenstår (se for øvrig annet sted i "Brynet").

Jeg vil ellers benytte anledningen til å takke medlemmene for hyggelig samvær og gode tilbakemeldinger - og ønske hver enkelt
EN RIKTIG GOD SOMMER!

Thor Wølner Gundersen

fortsettelse fra side 1:

svettarsteinen som ligger i en liten nisje i koret. Om noen lidelser ble kurert, er uklart. Men det virket som om både røykesyker og gåstaver ble med videre på ferden opp mot Morgedal turisthotell.

Her hadde det alltid vennlige vertskap slaktet gjøkvalven for oss. Den var tilberedt på en fortreffelig måte, og med fromasj etterpå ble det et nytt høydepunkt på turen. Men klokken hadde gått fra oss. I tillegg skulle værgudene - i tillegg til vanlig regn - levere det de hadde spart oss for på morgenkvisten.

Besiktigelsen av Gårakirken på Hørte skjedde derfor med tørre sko og på fem bilder, mens det gamle hammerverket på Hørte kun ble beåret med et busstopp og rosende omtale.

Dermed kom vi frem til Skien klokken 2000 – som lovet. Alle var tilfredse med en lærerik og sosial tur - og Thor W. fikk fortjent hyllest for arrangementet.

31. mai 2011
Tore Bø

HØSTENS MØTER

Vi ønsker velkommen til høstens første møte
tirsdag 27. september kl. 1830
i Hauges Mindes lokaler.

Tema blir Telemarks 3 store polfarere.
Eivind Blikstad tar for seg

Halvardus Kristensen

og

Hjalmar Johansen

Blikstad holder på å skrive en bok om Kristensen (kommer i Byminne-serien).

Tarjei Gjelstad vil fortelle om
Olav Bjåland.

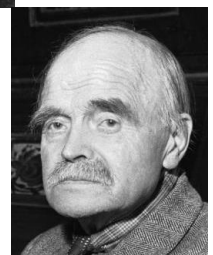
Oktobermøtet blir den **25. oktober** og emner blir:

Skiens byutvikling etter 1886.

Det blir Eystein Andersen fra Telemark Fylkeskommune som kåserer. (Bidrag syter til Skiensboka).

På møtet i november får vi besøk av en representant fra fylkesarkeologene som vil forelle om spennende nye funn i distriktet. Møtet blir den 22. november.

Nærmere om disse arrangementene i neste nr. av "Brynet".





Skien-planken

Denne frisen ble funnet på en gulvplanke i et skienshus fra ca. år 1000.

Siri Myrvoll slår fast at planken må ha vært brukt til noe annet tidligere, og at den således er eldre enn huset der den ble brukt som gulvplanke. Den ene figurgruppen består av en hjort (?) som ser seg tilbake, et mindre, ubestemmelig dyr, en hund med krøll på halen og et villsvin(?). Den andre figurgruppen består av tre menneske-figurer, muligens krigere, en av dem liggende, og to dyr, antagelig løpende hester. Den øverste del av hestenes hoder mangler, og det er tydelig at frisen ble laget mens planken ble brukt til noe annet. Altså er den eldre enn huset den ble funnet i, eldre enn fase 7, eldre enn tømmerfasene. I alder tilhører den dermed 900-tallet, men det er umulig å si om frisen er laget i Skien eller om den har havnet her f.eks. via et skip. Motivvalget er i alle fall uhyre interessant. Siri Myrvoll viser hvordan frisen i Skien er en helt klar parallell til en frise som er funnet i Hedeby. Her ser vi fem løpende dyr (hjort?), i utførelse

Ovenstående tekst er hentet fra Thor W. Gundersens bok "Skien - knutepunkt for handel gjennom 1000 år."

Som vi vet, ble "Skiensdyret" valgt som logo for Skiens 1000 års markering.



Det var Siri Myrvold og hennes folk som fant planken med frisen i 1979.

Men "Skiensdyret" har befunnet seg i Skiens gater fra langt tilbake. Få vet hvor.

Vi kommer tilbake til saken utpå høsten

temmelig lik de som ble funnet i Skien, nemlig med rutemønster. Frisen i Hedeby er datert til første halvdel av 800-tallet. De såkalte Hedeby-myntene, også fra 800-tallet, har også samme motiv og delvis samme utførelse. På noen av myntene ser dyret bakover, liksom dyret på frisen i Skien. Krikerne minner dessuten både i positur og kledning som figurene på Oseberg-vogna. Siri Myrvoll peker også på likheter med de dekorerte steinene på Gotland. Parallellene til Skiens-frisen kan altså alle dateres til 800-tallet eller tidlig 900-tallet. Frisen i Skien kan således meget vel være laget midt på 900-tallet, av en kunstner som åpenbart har kjent til motiver som sannsynligvis kan knyttes til vikingtidens religion /mytologi. Det er også verd å merke seg at kunstneren har avbildet et villsvin, et dyr som jo ikke fantes i Telemark. Kunstneren har tydeligvis hatt forbindelse med både Sør-Skandinavia og andre deler av Europa, og frisen i Skien viser dermed at stedet var knyttet til vikingtidens handelsnett.

**HUSK SKIEN HISTORIELAGS
HJEMME-SIDE:**

www.skienhistorielag.no



